

**STŘEDNĚDOBÝ PROGRAM RADY SENIORŮ ČESKÉ
REPUBLIKY
NA LÉTA 2017 – 2021**

Praha 12. květen 2017

3. sjezd RS ČR

Programové zaměření Rady seniorů ČR na období let 2017 – 2021 vychází z výsledků splnění Programu přijatého na 2. sjezdu Rady seniorů ČR a z výzev současného historického období. Cílem je zvýšit kvalitu života a zabezpečit klidné a spokojené stáří generacím třetího a zejména čtvrtého věku.

ÚLOHA A ODPOVĚDNOST STÁTU A VEŘEJNÉ SPRÁVY VE VZTAHU K SENIORSKÉ POPULACI

1) Zajistit odpovídající životní úroveň, důstojný, bezpečný a plnohodnotný život seniorů, mezigenerační spravedlnost při rozdělování HDP a ND, rozvoj občanské solidarity a sounáležitosti s těmi skupinami osob, které jsou ohroženy chudobou a sociálním vyloučením.

2) Zajistit kvalitní a všem seniorům dostupné veřejné služby v oblasti bezpečnosti, zdravotnictví, bydlení, sociální péče a terénních služeb na celém území ČR, celoživotního vzdělávání, kultury, veřejné dopravy, právní jistoty a vyšší vymahatelnost práva vedoucí k humanizaci společenského demokratického systému.

3) Realizovat reformu státního penzijního systému, s cílem zvýšit kvalitu života seniorské populace a také vyšší podíl penzijních výdajů na HDP na úroveň v Evropě obvyklou.

4) Zabezpečit sektor sociálních bytů pro osamělé seniory a další ohrožené skupiny populace, přijmout zákon o sociálním bydlení.

5) Zvýšit zastoupení osob v seniorském věku v zastupitelských sborech všech stupňů na úroveň podílu věkové struktury populace, uzákonit seniorskou samosprávu.

6) U osob 70+ zabezpečit dopravu zdarma na železnici, dále u integrovaných dopravních systémů a u městské hromadné dopravy. U osob 65+ zabezpečit seniorské slevy na kulturní a vzdělávací akce, vstupného na kulturní památky, do zoologických zahrad, lázní a bazénů.

7) Vyhlášovat dotační tituly na podporu volnočasových a vzdělávacích aktivit seniorské populace.

Politiky reagující na stárnutí obyvatelstva mohou být účinné pouze tehdy, budou-li založeny na komplexním přístupu a koordinaci všech přijatých opatření za přímé účasti seniorských organizací a s využitím potenciálu starší generace. Úcta ke stáří vždy byla, je a bude projevem vyspělosti české společnosti.

ZÁSADNÍ PROBLÉMY SENIORSKÉ POPULACE

1) Skromné penze, které ve spojení s nedokonalým a nespravedlivým valorizačním schématem nepostačují pro růst kvality života seniorské populace. Měřeno dle parity kupní síly penzí je Česká republika na 15. místě z 24 hodnocených evropských zemí. A měřeno dle reálné materiální spotřeby důchodců, k meziročnímu růstu docházelo pouze u 8 až 25 z 33 měřených spotřebních položek v posledních 11 letech. Z toho u 2 až 10 ze 17 položek základních životních potřeb.

2) Nespravedlivý mezigenerační vývoj, zhoršování sociálního postavení českých seniorů, které měřeno dle mezinárodních standardů obecným náhradovým poměrem, pokleslo v třetím funkčním období Rady ze 43,6 na 41,4%. Oproti roku 1989 (50,4%) činí propad 9 procentních bodů.

3) Prodlužující se době seniorského věku (80+) neodpovídá nastavení penzijního a sociálního systému, což u starších osamocených osob nastoluje dilema mezi úhradou jednotlivých položek základních životních potřeb. Tj. zda zaplatit bydlení, léky, nebo potraviny. U těchto seniorských skupin vznikají rizika hmotné nouze, podvýživy a porušování procedury léčebných režimů.

4) Zvyšující se rozdíly mezi dynamikou růstu penzí a dynamikou růstu nákladů na uspokojení některých základních, respektive specifických životních potřeb důchodců, snižují především finanční dostupnost bydlení, zvláště bydlení nájemního, léků a některých zdravotních služeb.

5) Rostoucí diferenciací společenského postavení starobních důchodců nejen podle příjmu, ale také podle druhu bydlení a zdravotního stavu, vznik velkých skupin strádajících seniorů bez odpovídající pozornosti státu a veřejné správy.

6) Sociální izolace a sociální vyloučení seniorů s nízkými příjmy, osamělých senierek bez kombinované penze žijících ve velkých městech v nájemních bytech a starších seniorů se zhoršeným zdravotním stavem.

7) Zdravotní rizika související s lékovou interakcí, kterým jsou vystaveny statisíce seniorů užívajících více než 5 léčivých přípravků současně.

8) Snižování obslužnosti infrastruktury v některých obcích (pošta, obchod) omezuje dostupnost základních životních potřeb zejména starším seniorkám a seniorům, u kterých následně vzrůstá závislost na pomoci jiné osoby. A to se všemi riziky zneužití seniorské důvěry.

9) Mezigenerační vztahy, úcta, ohleduplnost, důstojnost, solidarita a pomoc, odpovědnost politiků, státní a veřejné správy, médií, školství, rodiny, seniorské samosprávy i jednotlivých seniorů.

Kumulace těchto jevů představuje stále výraznější rizika devastace lidské důstojnosti, sociálního vyloučení a ohrožení života starších lidí. Stát, který tyto procesy založil, nedostatečně reaguje na nastavení institutů sociální ochrany, které po odpracování čtyřiceti a více roků pro společnost starobním důchodcům náležejí.

Zkvalitnit český penzijní systém:

1) Reformovat státní systém důchodového pojištění tak, aby se poměr průměrného starobního důchodu k průměrné hrubé mzdě do roku 2021 zvýšil ze současné úrovně těsně nad 40 % alespoň k 45 %, aby se důchodci více než dosud podíleli na růstu blahobytu celé společnosti.

2) Změnit systém valorizace penzí. Prosadit výpočet podle pro důchodce výhodnějšího z obou užívaných indexů růstu životních nákladů (obecného, nebo domácností důchodců) a podle poloviny (dosud třetiny) růstu reálných mezd.

- 3) Zavést institut minimálního starobního důchodu na úrovni trojnásobku životního minima (75 % průměrného starobního důchodu), respektive alespoň na úrovni spotřebního koše základních životních potřeb důchodce.
- 4) Od stanovené věkové hranice (např. nad 70 let) zavést jednorázový starobní příplatek důchodci, který bude kompenzovat ztrátu možnosti přivýdělku.
- 5) Uvážit změny v nastavení druhé složky valorizace starobních penzí, která by se měnila v souvislosti s věkem.
- 6) Zavést pravidelné 13. důchody u starobního důchodu a invalidního důchodu III. stupně invalidity ve výši 60 % průměrných důchodů, vyplácené diferencovaně dle výše důchodu v prosinci každého roku.
- 7) Požádat příslušné vládní orgány o přehodnocení podmínek nároku na výplatu souběhu vdovského nebo vdoveckého důchodu s důchodem starobním; souběh je považován za nedostatečný.
- 8) Prosadit zásadnější reformu důchodového systému s povinnou účastí zaměstnavatelů na spoření všem zaměstnancům ve třetím důchodovém pilíři, a to ve vazbě na reformu systému státní sociální podpory a daňového systému.
- 9) Širší nabídkou pracovních příležitostí na trhu práce, respektive i daňovými úlevami, výrazněji snížit počet osob odcházejících do předčasného důchodu.
- 10) K zabezpečení přiměřené výše starobních penzí u osob samostatně výdělečně činných zvýšit nastavení minimálních plateb pojistného na úroveň plateb zaměstnaneckých.
- 11) Docílit do roku 2021 postupné zvýšení výdajů na důchody ze současných 8,5 procentních bodů HDP na 12,5 procentních bodů, což je současný průměr výdajů na důchody v zemích EU.

Zvýšit seniorskou participaci a spoluúčast: _

- 1) Přijmout zákon o podpoře potřeb a zájmů starší generace (zákon o seniorech), upravující postavení, úlohu a vztah seniorské samosprávy k výkonným orgánům státu, krajů a obcí, včetně zákonného vymezení působnosti Rady seniorů ČR jako právnické osoby pro oblast života starší populace. Cílem je dosažení obdobných práv, které vyplývají pro zaměstnavatelské svazy či střeškové odborové organizace z ustanovení § 320 zákona č.262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů.
- 2) V zákoně zakotvit povinnost krajů a obcí zřídit výbor pro seniory a rodiny.
- 3) Docílit přiměřené zastoupení osob 65+ v orgánech Parlamentu ČR a v zastupitelských sborech územní samosprávy. Na všech stupních organizační výstavby Rady seniorů ČR stanovit postup k výběru kandidátů na poslance, senátory a zastupitele krajských a obecních zastupitelstev spolu s náměty pro volební programy partnerských politických stran a seniorských kandidátů.

4) Každoročně u příležitosti Mezinárodního dne seniorů uspořádat společné zasedání vlády ČR s Radou seniorů ČR za účelem posouzení sociálního postavení a kvality života seniorů v České republice.

5) Konsolidovat Radu vlády pro seniory a stárnutí populace podle slovenského vzoru, oproti současnosti zvýšit zastoupení seniorských organizací.

6) Zákonnou formou pro stát určit trvalý a důstojný způsob financování orgánů a členských organizací Rady seniorů ČR na činnosti a projektové aktivity zaměřené na ochranu práv a potřeb seniorů, vzdělávání a osvětu, úhradu nezbytných provozních nákladů, nákladů na expertní odbornou činnost, odpovídající účasti sjednoceného seniorského hnutí na sociálním partnerství, podpořeném Evropskou federací seniorů EURAG. Cílem je dosažení obdobných práv, která vyplývají pro zaměstnavatelské svazy či střešové odborové organizace z ustanovení § 320a zákona č.262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů.

7) Mezinárodní den seniorů zařadit do zákona o státních svátcích jako Významný den České republiky.

Ochrana, podpora a pomoc seniorské populaci:

1) Zahrnout do právního řádu České republiky institut seniora, jako chráněné osoby.

2) Účastnit se projektů zaměřených na oblast ochrany práv seniorů a zvýšení jejich účasti na akcích komunitního života v rámci nového dotačního programu MPSV „Obec přátelská seniorům“ a „Programu na podporu krajské samosprávy v oblasti stárnutí“.

3) Každoročně na jednání vlády ČR kontrolovat a aktualizovat dokument „Koncepte podpory rozvoje technologií a služeb asistovaného života pro seniory“, kde dosavadní výsledky neodpovídají potřebám vyplývajícím z demografických změn a potřeb zajištění kvality života v každém věku.

4) Osobám 70+ zabezpečit dopravu zdarma na železnici, dále u integrovaných dopravních systémů a u městské hromadné dopravy. Osobám 65+ zabezpečit seniorské slevy na kulturní a vzdělávací akce, vstupného na kulturní památky, do zoologických zahrad, lázní a bazénů.

5) Provozovat širší využití svozu starších a invalidních osob zajištěním obecními i soukromými autodopravci do míst s poskytováním zdravotních, rehabilitačních, případně i obchodních služeb, s finanční dotací obecních, respektive i krajských úřadů. Tj. ve spolupráci se samosprávou podporovat vznik tzv. „senior taxi“.

6) Zavést mezinárodní doklad seniorského stavu pro prokazování seniorských slev v zahraničí.

7) Nezpoptatňovat úhrady za zdravotní prohlídky řidičů nad 65 let věku.

Ekonomické aktivity seniorské populace:

- 1) Legislativní a rozhodovací činností vlády, orgánů státní správy, zaměstnavatelů veřejné i soukromé sféry podporovat vyšší zapojení starších lidí na trhu práce, rozšířit příležitosti pro práci na částečný úvazek a uvážit daňové zvýhodnění zaměstnavatelů zaměstnávající osoby 60+. Výraznější pozornost věnovat pobídkám k využití starších lidí v malých a středních podnicích, včetně rodinných podniků a firem.
- 2) Vymítit požadavky zaměstnavatelů k předčasnému odchodu starších osob do starobního důchodu bez penalizace za to, že zůstanou na trhu práce tak dlouho, jak si přejí. Zaměstnanost starších pracovníků podpořit širším využitím aktivní politiky zaměstnanosti, organizováním odborného výcviku, pracovního a odborného poradenství.
- 3) Umožnit účast expertů Rady seniorů ČR v pracovních týmech zabývajících se programem „Iniciativa Práce 4.0“, zaměřeným na další rozvoj digitalizace, informatizace a kybernetizace, s dopady na zaměstnanost a trh práce, včetně souvisejících sociálních aspektů a vlivů na zachování důstojnosti života a práv starší generace. Dále při rozpracování strategického rámce České republiky pro příštích patnáct let pod názvem „Česká republika 2030“, zaměřeném na udržitelný rozvoj a vyšší kvalitu života všech generací v sociální, ekonomické i environmentální oblasti.

Ochrana zdraví a zdravé stárnutí:

- 1) Na Ministerstvu zdravotnictví ČR a Ministerstvu práce a sociálních věcí ČR intenzivněji přistoupit k dosažení systémově programové podpory duševního zdraví ve stáří. A to k eliminaci demence, Alzheimerovy choroby, která se stále více vyskytuje jako choroba ve stáří. Cílevědomě vést boj o potlačení těchto nemocí širším využitím psychosociálních služeb, poznávacích výcvikových programů, výcviku pečujících rodinných příslušníků, včetně specifické přípravy ošetřujícího nemocničního personálu s patřičným platovým oceněním.
- 2) Urychleně přijmout zákon o sociálně-zdravotních službách současně s celoplošným programem zřizování pečovatelských domů a geriatrických středisek reagujících na specifické potřeby pacientů trpících duševními chorobami s tělesným, psychologickým, geriatrickým a gerontologickým posuzováním léčby, s nezbytným poradenstvím, rehabilitací a výcvikovými programy pro poskytovatele péče.
- 3) Zahrnout služby paliativní péče do komplexní péče o zdraví. Za tímto účelem zpracovat Ministerstvem zdravotnictví ČR a Ministerstvem práce a sociálních věcí ČR standardy pro paliativní péči s podporou multidisciplinárních přístupů u všech poskytovatelů těchto služeb. Vybudovat a integrovat institucionální a domácí služby se specifickým výcvikem v paliativní péči pro všechny zúčastněné profese.
- 4) Přijmout ve všech krajích České republiky regionální programy působnosti pečovatelské služby zajišťující pomoc, podporu a péči seniorům a osobám se sníženou soběstačností ve vlastních domácnostech. Za prvořadé považovat rozšíření terénních pečovatelských služeb na celé území ČR a širší nabídku pomoci k uspokojení obligatorních nároků na sociální dávky.

5) Na společných jednáních Rady seniorů ČR s vedením Ministerstva zdravotnictví ČR, Ministerstva práce a sociálních věcí ČR a Asociací krajů ČR, pořádaných zpravidla každý rok, provádět hodnocení výsledků v oblasti využití služeb asistovaného života – lékařských výrobků a zařízení, v gerontotechnologii, služeb pomáhajících v oblasti sluchu a zraku, chytrých domů, ergonomického náradí, robotické techniky a elektroniky.

6) Platby za státní pojištění každoročně automaticky valorizovat, s cílem jejich navýšení alespoň na úroveň 1 100 Kč.

7) Systémově řešit problém podfinancování údržby nemocnic.

8) Docílit možnosti bezúplatného očkování osob 65+ účinnější vakcínou proti pneumokokovým infekcím dle zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění, ve znění pozdějších předpisů.

9) Na Ministerstvu zdravotnictví ČR každoročně vypisovat edukační dotační tituly pro zvýšení zdravotnické gramotnosti seniorské populace. Ke zvýšení zdravotnické gramotnosti využívat též měsíčník Dobu seniorů a vzdělávací aktivity na úrovni krajských rad seniorů.

10) Od Vlády ČR, Ministerstva zdravotnictví ČR, krajských a městských zřizovatelů vyžadovat systematické doplnění personálu nemocnic podle tabulkových předpisů (na pracovišti má být tabulkový počet, nikoli x minus 1000 lékařů, kteří odešli po službě domů). Ve státních a veřejných nemocnicích zajistit stabilizaci lékařů na systemizovaných místech, omezit odchody do soukromých zařízení.

11) Prostřednictvím Ministerstva zdravotnictví ČR a Ministerstva práce a sociálních věcí ČR předložit zdravotním pojišťovnám podnět k zavedení částečně hrazených relaxačních pobytů pro seniory s dotací 1 500 Kč při týdenním pobytu.

Celoživotní vzdělávání, osvětové a edukační aktivity:

1) Na Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy ČR podporovat rozvoj Univerzit třetího věku, a to včetně výuky ve všech oborech. Dále kurzy inovační povahy, aktivity na podporu fyzické a psychické kondice, programy rozvíjející individuálně řízené učení v seniorském věku a v mezinárodních týmech.

2) V součinnosti s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR a Národním vzdělávacím fondem přijmout programový dokument „Dlouhodobý záměr seniorského vzdělávání a vzdělávacích programů na období let 2018 – 2022“, obsahující i opatření pro lektorské pokrytí vzdělávacích aktivit. A to včetně zařazení výuky mezigeneračních vztahů do výuky všech typů škol.

3) Ve spolupráci s Ministerstvem kultury ČR, městskými a obecními úřady zpracovat celoplošný program využití veřejných knihoven za účelem organizace vzdělávacích akcí pro seniory.

Seniorské bydlení:

1) Prostřednictvím zákona o sociálním bydlení zajistit finanční dostupnost nájemního bydlení osamoceným seniorkám a seniorům. V sektoru sociálního a dostupného bydlení docílit do roku 2022 výstavbu 10 000 malometrážních bytů pro seniory.

2) Stanovit povinnost státu a obcím zpracovávat objektivní evidenční cenové mapy nájemného na základě svobodně uzavřených nájemních smluv.

3) Novelou nařízení vlády č. 453/2013 Sb. zrušit institut soudního znalce pro zajištění srovnatelného nájemného v místě pro účely soudního řízení, odmítnout vytváření pseudocenových map z údajů realitních kancelářů.

Další úkoly Rady seniorů ČR

1) Nadále rozšiřovat členskou základnu Rady seniorů ČR, zejména na úrovni krajů a statutárních měst.

2) V součinnosti s orgány územní samosprávy rozšířit bezplatné poradny pro seniory při všech krajských radách seniorů.

3) Do konce roku 2018 ustavit krajské rady seniorů v Pardubickém a Karlovarském kraji a do roku 2021 městské rady seniorů ve všech statutárních městech.

3) Systematickou spoluprací s Českou televizí (publicita seniorských témat ve zpravodajských pořadech, tvorba zábavných pořadů pro seniory) rozšířit na Český rozhlas. Usilovat o zastoupení v Radě ČT a v Radě ČR.

4) Zvýšit prodej časopisu „Doba seniorů“, inzerci, předplatné a počet dopisovatelů z řad seniorů i seniorských organizací.

5) Každoročně uskutečnit odborné konference se seniorskou tematikou za účasti zahraničních hostů. Mezinárodní styky rozvíjet s partnerskými seniorskými organizacemi Rakouska, Francie, Slovenska, Polska a Maďarska.